

Alla tiders Vasaborg

SKOLPROGRAM GYMNASIET, TID 45 MIN

Välkommen till De Kungliga Slotten

De kungliga slotten med tillhörande parker har mycket att berätta om Sveriges historia och kulturella utveckling. Tio av de elva kungliga slotten är öppna för allmänheten hela eller delar av året och är bland Sveriges mest besökta turistmål. De ägs av staten och förvaltas av Statens fastighetsverk som ansvarar för drift, underhåll och tillsyn. Kungen disponerar dem enligt den kungliga dispositionsrätten och har till uppgift att visa och vårda detta kulturarv.

De kungliga slotten utgör miljöer där historiska personer levt och verkat och där historiska händelser ägt rum. I alla tider har de kungliga slotten varit mötesplatser för kulturellt utbyte i olika former, bland annat genom utländskt hantverkskunnande vid uppförandet av byggnaderna, släktband mellan Europas Kungahus och idag med den internationella turismen. Ett besök på något av de Kungliga slotten ger möjlighet till reflektion kring vår egen samtid i relation till historien, genom politik, traditioner, arkitektur, inredningar och föremål.

De
Kungliga
Slotten

Lärrarintroduktion

Gripsholms slott

Gripsholms slott uppfördes i mitten av 1500-talet på uppdrag av Gustav Vasa. Borgen var både en militär fästning och ett kungligt hem. Alltsedan vasatid har Gripsholms slott fått representera 1500-talets historia och samtida stilideal i Sverige, både med sina genuina 1500-talsmiljöer och med senare tiders återskapade renässansinteriörer.

Slottet som uppfördes som vasaättens stamborg, har varit i kunglig ägo sedan uppförandet och faller sedan 1809:s regeringsform under det som kallas kunglig dispositionsrätt. Gripsholm är idag hem för den svenska statens porträttsamling vilken förestås av Nationalmuseum och som erbjuder besökaren en exposé över svenska samhällsbyggare och berömdheter under 500 år.

Försvarsborgen, som aldrig kom att belägras eller stå under egentlig attack, innebär i dag i sin exteriör en välbevarad modell för dåtida fortifikation.

Under 1700-talet och Gustav III:s tid kom vasatiden att stå i fokus för ett historiebbruk, där monarkin sökte sina rötter i vasatiden och Gustav III själv såg sig som en länk i en kedja från Gustav I (Vasa).

Från vasatidens 1500-tal samt från det gustavianska 1700-talet finns miljöer – inte minst en barockteater i originalskick - liksom inventarier och porträtt bevarade.

Syfte

Gripsholms slott utgör en historisk källa till kunskap om det svenska 1500-talet och den svenska renässansen. Med utgångspunkt i slottet som en historisk scen för vasatidens maktspel skapas också förståelse för dåtidens levnadsvillkor och världsåskådning.

Slottets miljöer och samlingar utgör också i lika stor utsträckning en källa till kunskap om hur 1500-talets historia och vasatid kommit att mytologiseras i berättelser och i historieskrivningen, en process som starkt medverkat till skapandet av en svensk nationell identitet, av en idé om vad svenskhet innebär.

Skolprogrammets titel *Alla tiders Vasaborg* anspelar på att vasatiden alltid har aktualitet i betraktandet av vår historia. Epoken utgör historisk grund till hur ett Sverige växer fram.

I både myt och realitet skapade vasatiden förutsättningar för det nutida Sveriges framväxt med bl.a. arvmonarkins introduktion och reformationens nya religiösa ståndpunkter.

Även under andra historiska epoker har vasatiden betraktats som ren historia; för Gustav III var vasatiden historia, för Oscar II var vasatiden verkligheten historia och båda dessa kungars vurm för renässansen och intresse för berättelser och hjältehistorier om vasakungarna har satt sin prägel på Gripsholms slott.

Syftet med skolprogrammet *Alla tiders Vasaborg* är att betrakta och utreda vasatiden ur perspektivet av omfattande samhälleliga förändringar, krig och fred, makten och folket, monarkin och kyrkan – men också hur bilderna av vasatiden, fantasierna och myterna präglat senare tidens uppfattning om oss själva och svenskheten.

Rum som ingår i visningen är Astraksalen, Hertig Karls kammare, Furstinnan Marias sängkammare, Nedre rustkammaren, Rikssalen, Drabantsalen, "Erik XIV:s fängelse".

Koppling till innehåll i läroplanen

Skolprogrammet *Alla tiders Vasaborg* kan med fördel bokas inom ramen för ämnena Historia, Samhällskunskap, Konst, Kultur och Idéhistoria. Här nedan har vi listat några syften och mål ur läroplanen som skolprogrammet berör.

Historia:

- Ge möjlighet att arbeta med historiska begrepp, frågeställningar, förklaringar och olika samband i tid och rum för att utveckla förståelse kring historiska samhällsförändringar.
- Utveckla kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Visa på hur historiskt källmaterial speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar och kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation.
- Utveckla förmågan att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och ge perspektiv på framtiden.

Samhällskunskap:

- Utveckla kunskaper om makt, demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Ge kunskap om historiska förutsättnings betydelse för dagens samhälle samt hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Konst, Kultur och Idéhistoria:

- Samband mellan kulturuttryck, tankeströmningar och samhällsförändringar under olika kulturella epoker.
- Konstens och kulturens förhållande till makt och överhet inkluderande allt från propaganda till kritiskt ifrågasättande.

Tips på artiklar och annat material

Här är tips på artiklar och material på www.kungligaslotten.se som hör ihop med visningens tema:

[Porträttsamlingen - Kungliga slotten](#)

[Historik - Kungliga slotten](#)

[Hertig Karls kammare - Kungliga slotten](#)

De
Kungliga
Slotten

Begreppslista

Följande begrepp kan komma att diskuteras i visningen. Fundera gärna över deras betydelse före ert besök.

- Reformationen
- Katolicism
- Protestantism
- Valrike
- Arvmonarki
- Ideologi
- Dynasti
- Envælde
- Despot
- Värdslig makt
- Andlig makt
- Propaganda
- Götiska historieskrivningen
- Renässansen
- Upplysningen
- Moder Svea
- Fortifikation
- Artilleri
- Vallgrav
- Värn
- Skans
- Lavett

